

ЗМІНИ СВОЮ ГРОМАДУ – ПОБУДУЙ ЕКОСЕЛО

ÚRAD VLÁDY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

ЕКОСЕЛА

Суєта міст, постійно зростаючі вимоги до особистості, забруднення повітря, генетично модифіковані продукти, багато інших чинників – все це привело багатьох з нас до питання, чи можливо довго жити в такому світі? Тому все більше людей на вихідних їдуть у сільську місцевість, де можна насолодитися красою природи, свіжим повітрям, фруктами і овочами від місцевих виробників.

transitsocialinnovation.eu

Для тих, хто мешкає на селі, таке бажання городян дає можливість економічного і суспільного розвитку своїх громад, сіл і цілих регіонів.

Необхідним кроком для цього є створення сприятливих умов для людей, які втікають від галасливого та неспокійного життя у місті. Це створення середовища екологічно чистого і привабливого – екосела.

Екосела можуть бути традиційними, де люди мешкали з давен-давна, або новими, як сільські поселення, створені мігрантами з міст. Екосело – це сільська громада, де люди шукають традиційного способу життя, хочуть жити так, як жили наші предки. Вони живуть в гармонії з природою і намагаються поводитися так, щоб уникнути негативного впливу на довкілля. Інакше кажучи, мешканці екоселень прагнуть повернутися назад у ті часи, коли ще не було несприятливих наслідків людської діяльності, викликаних нерозумним поводженням з природними ресурсами.

ООН у своїй доповіді Global Environment Outlook 2000 дійшла висновку, що більше не можна ігнорувати необхідність змін у способі життя і використанні природних ресурсів, оскільки поточна ситуація є неприйнятною. Більшість вчених попереджають, що для продовження життя людства на Землі треба змінити спосіб життя сучасних людей. Екосело є гарним прикладом ефективного і доступного шляху боротьби з деградацією довкілля.

ОСНОВНІ ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ СТВОРЕННЯ ЕКОПОСЕЛЕНЬ

Створення екосіл засноване на декількох основних принципах, за допомогою яких формується сприятливе середовище для короткочасного або тривалого відпочинку від швидкого темпу життя в місті. Ці принципи мають своє економічне обґрунтування, бо дозволяють розвиватися місцевій економіці, всій громаді, створюють ресурси для подальшого розвитку. Не в останню чергу ці принципи тримають рівновагу між громадою і довкіллям для подальшого проживання людей.

Сприймайте своє оточення як можливість для розвитку!

Мешканці віддалених районів, особливо у долинах і горах, хто живе далеко від основних доріг, часто сприймають своє середовище як забутий регіон, де нема нічого цікавого, де не існує можливості для розвитку та перспектив. Проте справжньою бігою є саме таке бачення свого регіону.

У кожному куточку можна знайти щось цікаве, чого нема деінде. А місця «на краю світу» або в «богом забутому кутку» можуть бути дуже цікавими для людей, втомлених міським галасливим життям.

Подивіться навколо, знайдіть цікаві пам'ятки у вашому регіоні, а потім розкажіть про них іншим. Те, на що ви дивитеся щодня, для інших може виявитись новим і цікавим. Багато людей захоче прийти і побачити це на власні очі.

Використайте історичні і культурні пам'ятки ваших околиць як атракціон для туристів, що стане імпульсом для розвитку регіону.

Природні пам'ятки, монументи, історичні події, пов'язані з околицями — все це потенційні можливості для розвитку громад. Це не обов'язково глибока печера, великий казковий замок або руїни. Наприклад, це може бути долина, яка підходить для катання на велосипеді, річка або озеро з рибою, ліс, де ростуть гриби, луз з цікавими квітами або травами в їхньому природному середовищі, чудові краєвиди, оригінальні кольорові скелі тощо.

Знайдіть у своєму регіоні такі цікаві місця, підготуйте програму для туристів хоча б на день, сконтактуйтеся з вашими громадами, створіть комбінацію такої цікавої програми на кілька днів — і ви на шляху до успіху!

Потрібно знайти спосіб, як зацікавити людей з віддалених областей відвідати ваш регіон. Якщо вони матимуть необхідну інформацію та умови, то обов'язково приїдуть. Можливо, не переповненими автобусами, але кожен турист витратить тут свої гроші для вашого регіону, що стане суттєвим внеском у розвиток місцевої економіки. А якщо люди залишаться задоволеними, то розкажуть про це іншим і залучать до вас ще більше туристів.

Якщо ви хочете, щоб туристи прийшли до вас і дали нові ресурси для розвитку вашого регіону, необхідно створити простір для них, щоб вони мали можливість відпочити і розважитись.

Для розвитку вашої громади краще залучати таких туристів, які залишаться на кілька днів. Це принесе більше фінансових ресурсів.

Щоб переконати людей залишатися у вас довше, не досить лише запропонувати їм відвідати цікаві місця і добре провести вільний час. Туристи повинні їсти й ночувати. Саме це є найбільшою економічною можливістю для розвитку місцевої економіки!

Це не означає, що без готельного комплексу розвиток екологічного туризму неможливий. Зовсім навпаки. Велика частина туристів хоче відпочити в простих умовах, які нагадують місцевий (реальний) спосіб життя. Вистачить їм кімната, оформлена в місцевому стилі, або зручне місце для намету.

Таке розміщення можна запропонувати практично в кожному населеному пункті. Потрібно лише використати таку можливість. А якщо туристам запропонувати щось цікавіше, наприклад власноруч виробити сир, скуштувати місцеві страви або дозволити взяти участь у приготуванні чогось для них особливого, то однозначно матимете перевагу над конкурентами.

Кожен регіон має свою специфічну кухню, яка може бути привабливою і цікавою для туристів, які приїжджають з інших областей.

Як природні та історичні пам'ятки, так само приваблюють людей місцеві делікатеси і страви регіональної кухні. Одних цікавить туристика і велоспорт (фізичні навантаження), інших приваблюють пам'ятки історії, де хто знаходить задоволення у куштуванні страв і напоїв місцевої кухні. Кожний регіон, кожне село, майже кожна сім'я може похвалитися такими шедеврами. То чому не запропонувати це людям, які радо приїдуть за цим до вас? Пам'ятайте: все, до чого ви звикли на вашому столі, для інших є новим і цікавим.

www.pexels.com

Ви просто повинні дати людям свої пропозиції. Об'єднайте зусилля і організуйте кулінарний фестиваль з усього найкращого, що має місцева кухня. Дайте іншим можливість ознайомитись із вашими кулінарними набуттями. Те, що для вас є звичайною рутинною, може бути неабиякою приманкою для туристів, які принесуть фінансові ресурси для вашого розвитку.

Намагайтеся покрити свої енергетичні потреби з максимальним використанням місцевих та екологічних джерел.

Не тільки заради туристів, а й заради себе ми повинні думати про стабільність життя у співтоваристві. Потреба в енергії стала однією з наших головних життєвих потреб. Але при цьому ми зобов'язані піклуватися про природу і своє оточення.

Але не тільки це. Ми вважаємо, що довкілля дає нам можливість покрити свої життєві потреби, якщо використовувати місцеві ресурси. Навіщо топити вугіллям, якщо це неекологічно, а поблизу немає вугільних шахт? Але ж над нами світить сонце, наше середовище забезпечує нас постійно оновлюваними ресурсами біомаси – чому б цим не скористатися? Це дешевше, екологічно чистіше, і користатися цим можна дуже довго.

Жоден турист не приїде туди, де місцевість задимлена вугільними викудами або де чути сморід горілих пластикових відходів.

Сьогодні існує ціла низка технологій, які дозволяють покрити наші потреби в енергії дешевше і екологічніше за допомогою місцевих ресурсів. Подумайте про використання сонячних систем, теплових насосів, деревних гранул чи деревини з вашого району. Краще заплатити за паливо для опалення місцевої асоціації лісників, ніж віддавати гроші власникам бурових установок за тисячі кілометрів від вас. Власники лісів у вашому районі витратять ваші гроші на зарплату працівників, які, можливо, є вашими сусідами або членами родини. Можливо, вони підуть на ремонт лісових доріг або на купівлю вашої продукції (сиру, масла, яєць). Тоді як гроші від власника бурової установки ви більше не побачите.

Якщо ви виробляєте відходи, то не повинні їх нікому демонструвати. Відходи – не туристичний атракціон, і потрібно замислитись над тим, яке середовище ми залишимо своїм дітям.

Пам'ятайте, що пластикові пляшки в річці або струмку – не туристична пам'ятка. Ані ви, ані ваші діти не здатні насолоджуватись прогулянками серед куп сміття. Не може бути інакше. За своє довкілля ми відповідаємо самі.

Ми зробилися лінивими і байдужими, можемо лише безпорадно відвертатися від забруднення власного середовища. Проте якщо хочемо розвивати свою спільноту, то треба щось для цього зробити.

По-перше, давайте вчитися виробляти меншу кількість відходів. Не завжди нам потрібен той пластиковий пакет, і не завжди після першого використання слід його викидати. Відходи треба сортувати і використовувати як вторинну сировину. Біорозкладні відходи кожен з нас може компостувати. Можливостей багато, потрібна лише наша воля і трохи зусиль.

Так само вистачило б трохи зусиль на те, аби позбирати з довкілля те, що накопичилося за роки. Об'єднайте сили своєї громади, знайдіть час і зробіть це! Самі будете здивовані, як швидко ваше середовище зміниться на краще. Ви і ваші гості почуватиметесь набагато краще, а головне – краще буде вашим дітям.

БЕРІТЬ ПРИКЛАД – ЕКОСЕЛА В ЄВРОПІ

Torri Superiore

Культурна асоціація «Torri Superiore» була заснована в 1989 році у Північній Італії. Її створили для збереження оригінального, вже існуючого поселення, з якого й виникло екосело. Таке поселення мало стати домівкою для спільноти, що проживає тут цілоріч. Натепер поселення займає половину села і веде громадську діяльність як культурний центр, постійно відкритий для відвідувачів. Друга половина належить членам асоціації і роз-

piaturismo.it

ділена на 20 житлових одиниць. Мешканці екосела проводять культурну і соціальну роботу, працюють у землеробстві, здійснюють поступову реконструкцію будівель. Незважаючи на те, що кожна сім'я має свою власну кухню, жителі екопоселень часто готують і їдять разом. Асоціація налічує сьогодні 30 членів. Це резиденти, а також особи, які не проживають тут постійно. Цінності громади засновані на принципах сталого розвитку та співробітництва за підтримки спільноти без будь-яких релігійних чи політичних переконань. Усі важливі рішення приймаються генеральною асамблеєю, яка збирається два рази на рік і ухвалює рішення на основі принципу більшості. Рада – група з дев'яти обраних представників з числа громадян –

збирається щодва-три місяці. Будинки зводять з місцевого каменю, натурального вапна і проводять природну ізоляцію з використанням пробкових і кокосових волокон. Електрика, як правило, продукується за допомогою фотоелектричних сонячних панелей або постачається з «зеленої» електростанції. Щодо продуктів, то їх вирощують в органічних пермакультурних садах, тому фрукти й овочі тут завжди свіжі.

Радість

Екосело «Радість» засноване в 2010 році родиною колишнього підприємця. Знаходиться в Болгарії. Тепер громада збільшилась до десяти мешканців, які прагнуть розширити своє екосело. На ділянці розташовано шість будинків, чотири з них відремонтовані в традиційному болгарському стилі з усіма необхідними зручностями. Тут є город і фруктовий сад з яблунями, жителі розводять коней та інших свіських тварин.

sites.ecovillage.org

«Радість» – співтовариство вегетаріанського напрямку, де заборонено також курити і вживати алкоголь.

Важливі рішення, що стосуються всіх жителів, приймаються на основі консенсусу. Принципи пермакультури застосовуються як для довкілля, так і на соціальному рівні. Спільнота вірить, що такий спосіб життя може бути вирішенням глобальних проблем. Миючі засоби замінюються натуральними продуктами – наприклад, для прання використовують мило з горіхових дерев замість традиційного прального порошку.

«Радість» пропонує катання на конях, каніюстику, курс кераміки і роботу з деревиною, при цьому використовують доступні матеріали. Для кожного виду ремесла є підготовлений фахівець, який допомагає жителям впоратися з цією роботою. Старі стоголи переробили на конференц-зали, де стало зручно проводити різні семінари і тренінги. Також тут є Інтернет, але мета спільноти – не використовувати його часто.

Charlottendals Gärd

«Ще на стадії будівництва» – ця громада була заснована в 1996 році у Швеції як будівельне об'єднання. Складається з шести сімей, які живуть на фермі. Тут є старші люди, одружені й самотні, з дітьми і без дітей. Разом ведуть дитячий садочок Lilla Bullerbyn (маленькі галасливі), який відкрито для широкого загалу. На фермі розводять курей, овець, коней, інших тварин. Родини намагаються по-різному заощаджувати енергію: установлюють сонячні батареї і фотогальванічні елементи, забезпечують використання систем стічних вод і біоуалетів. Ферма розташована недалеко від антропологічної спільноти Jägna, яка є однією з найбільших альтернативних громад у Скандинавії. Вони є активними членами шведського руху, який намагається змінити спосіб життя людства. Співтовариство вважає, що їхні проекти можуть

надихнути муніципалітети у співпраці з місцевим населенням для більш широкого впровадження перевірених практик. Громада відкрита для відвідувачів і пропонує різні варіанти розміщення. Наприклад, проживання в сім'ях або в обладнаних окремих об'єктах. Більшість мешканців екосела працюють у місті, але кожен бере участь у житті громади, наприклад, опікується дитячим садком.

sustainableswedentour.wordpress.com

Культурні біодинамічні ферми Medewege

Ця громада була заснована в 1991 році в Північній Німеччині людьми, які тепер разом розробляють проекти і мають спільний бізнес – від сільського господарства і ремесел до культури й освіти. Проект розпочато зі створення дитячого садочка Waldorf на віддаленій фермі, оточеній сільськогосподарськими угіддями. Поступово громада стала займатися сільськогосподарською діяльністю – з молока тут виробляють йогурт, з яблук – сік, зі злаків – хліб.

fewo.hof-medewege.de

Усі практики в галузі сільського господарства і харчової промисловості підтримують Demetersкі біодинамічні керівні принципи, які не допускають використання будь-яких хімічних речовин. Серед жителів є ремісники, художники, музиканти, лікарі. Екосело намагається брати участь у соціальних проектах. Вони організують різні культурні заходи – семінари, міжнародні проекти – і відкриті для будь-яких форм співпраці, творчих ідей і також для відвідувачів. Проте вони рідко приймають до себе нових людей, оскільки громада розрахована лише на 70 членів. Їхня продукція відразу споживається на місці або продається у власному магазині і кав'ярні. Спільнота, як і раніше, підтримує дитячий садок Waldorf. Вони придумують безліч заходів, спрямованих на молоде покоління – такі як дитячі ферми, де діти вчаться вирощувати свої власні продукти харчування та займаються іншими цікавими речами. Громада власноруч виробляє меблі, зводить будинки з органічних матеріалів.

Hurdal

Концепція норвезької громади в Hurdal взяла свій початок у 90-х роках, але екосело було засноване в 2002 році і складалося з дев'яти будинків. Спочатку це була некомерційна організа-

ція, а пізніше її замінили на село. У Hurdale замість того, щоб будувати свій власний будинок для кожної сім'ї окремо, група спонсорів (спільно з іншими партнерами і консультантами) вирішили розвивати, будувати і продавати будинки на основі постійного використання. 70 будинків спочатку було продано перед зведенням, і ще 130 інших поставлять у найближчі роки. Це означає, що спільнота може

www.hurdalecovillage.no

обрати ще від 400 до 500 членів до своєї екогромади. Зараз жителі працюють у садівництві. Людям, які не належать до цієї громади, дозволено за щорічний внесок допомагати в садівництві, за що вони отримують продукцію. Селище має власний ресторан, пекарню, магазин. Також є багатофункціональний зал, де проводять уроки танців і різні курси (малювання, виробництво пива, бржолярство тощо). Крім того, можна зробити внесок у користування місцевим автомобілем і їздити ним замість свого. Всі члени повинні брати участь у зустрічах громади.

БЕРІТЬ ПРИКЛАД – ЕКОСЕЛА В СЛОВАЧЧИНІ

Екосело Заєжова

У Словаччині теж є місця, де люди повертаються до споконвічних традицій і свідомо будують екопоселення для життя в гармонії з природою. Наприклад, Хутір Заєжова в районі Зволенна біля селища Рлешовце. У 1958 році маленькі хутіркі в горах Явор'є з'єдналися в село. На тисячах гектарах тоді розташувалося 173 садиби. Населення складало 660 мешканців, але

www.zajezka.sk

його чисельність після Другої світової війни зменшилась. Люди мігрували до міст у пошуках кращого майбутнього. З 1989 року Заєжова почала відновлюватися. Сюди поверталися люди, зачаровані красою природи. Мешканці Заєжової сприймають природу і народні традиції як невід'ємну частину свого життя. З 1991 року почали діяти громадські організації, які намагаються відродити традиційну словацьку архітектуру, народні промисли, почалася робота з охорони довкілля. Жителі разом піклуються про господарство в Поломах і Секерах, а також реконструюють старі селища. У Заєжові знайдемо багато пам'яток, яких нема в інших місцях. До них відносяться, наприклад, будинки з сіна, продовольча комора, громадська школа, а серед давніх традицій — медитація в темряві.

Екосело Ловінка

Ловінка розташована між селами Цінобаня і Ловінобаня в районі Полтару. У 80-х роках ХХ століття тут почали будувати курорт «Полтарські склярні». Але довго це не тривало: виробництво скла зменшилось, і центр відпочинку занепавав. Навізьруйнована будівля неогоразово змінювала власників.

Теперішній власник провів реконструкцію приміщень, зробивши з них центр пермакультури і йогу-центр медитації. У 2012 року до будинку заселилась сім'я з шести членів. Пізніше до них приєдналися два інші поселенці. Спільно вони заснували громадське об'єднання «Спільнота Ловінка». Жителі вирощують екологічно чисті продукти без хімічних речовин, а також ведуть здоровий спосіб життя. Для реставрації будівель використовують виключно натуральні матеріали, такі як глина, очерет, деревина, овеча вовна. Освітній центр у Ловінці організує різні семінари на теми здорового харчування, траволікування, йоги, природного будівництва і багато іншого.

lovinka.sk

ІНШІ НАДИХАЮЧІ ПРОЕКТИ

Abeland

В унікальному середовищі карпатського лісу, неподалік від міста Лозорно знаходиться Абеланд (Abeland). Цей чарівний куточок створила для себе на основі народної архітектури сім'я з десяти осіб. Тут можна побачити одну з найбільших у Словаччині солом'яну будівлю, інтер'єр якої виготовлений власноруч з перероблених матеріалів. У пермакультурних садах

www.abeland.sk

вирощують овочі і фрукти для дому, з яких потім готують страви для відвідувачів. Господарі із задоволенням вітають гостей щосуботи за винятком зимових місяців і літніх канікул. Тут можна відвідати чайну, де подають чаї зі всього світу, а щосуботи — брати участь у різних тематичних програмах, орієнтованих на збереження тематичних ремесел, культури і рідних традицій. Для сімей з дітьми підготовлені різноманітні мисливські та інші ігри, діти можуть покататися на поні та ползати по спеціально облаштованій підвісній дорозі. Також

працює кузня, де є можливість власноруч виробити щось з заліза, подивитись, як виготовляють ножі та зброю. Для романтиків, які люблять природу, тут організують весілля.

Хороший рік

Екосело Хороший рік (Dobry ročník) розташоване в мальовничому куточку плато Крупина біля села Сеноград, куди легко дістатися протягом вього року. До послуг гостей — повністю мебльовані апартаменти з кухнею і ванною кімнатою. Друга будівля пропонує місця для ночівлі в тримісних номерах. Санітарне приміщення розташоване в загальній кімнаті з двома

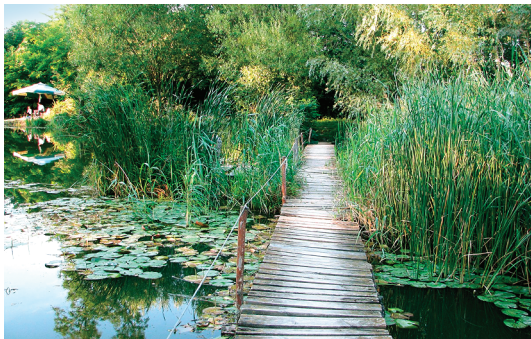

www.facebook.com/Dobry-rocnik-206542149532693

душамми, двома окремими туалетами, пральною машиною і сушаркою для білизни. Господиня приготує сніданок з органічних продуктів зі власного городу. За бажанням можна придбати продукти місцевих фермерів. Колишню машталеньку власники переробили на стильний зал з кам'яними стінами, винним льохом і каміном. Відвідувачі можуть посидіти на дворі біля вогню або розслабитися в парні. Ферма пропонує відвідувачам дев'ять гектарів недоторканої природи, де компанію їм складуть домашні тварини — собака Ебоні, чорний тринозий кіт Барух, а також в'єтнамські поросятка Матько й Кубко, камерунські вівці Матильда і Елена, коза Отилка. У господарстві є три вулики, тут живе незліченна кількість співочих птахів.

Екопарк відпочинку «Чорна вода»

Екопарк виник унаслідок оновлення старого русла Чорної води, яке було донедавна цілком забрудненим. Замість чистої води, наповненої життям, русло цієї річки було захаращене через накопичення відходів і сміття, тхнуло сморідом від сірководню. Колись тут були два великі дерев'яні млини. За доби соціалізму млини ліквідували через брак потреби в їхньому використанні. Новий власник за

ekoparkrelax.sk

допомогою друзів вирішив повернути у це місце життя. Він розчистив русло і багато зробив для нових поколінь. Тепер відвідувачі можуть милуватися гарною природою, грати на впорядкованому газоні в різні ігри з дітьми, знайомитися з тваринами всіх видів, ловити рибу або просто відпочивати з друзями в хорошій компанії. Екопарк пропонує гостям оселитися в кемпінгу, забезпечує простір для тімблінгу і щорічно організовує програму на День

захисту гітей. Взимку тут ліплять сніговиків, катаються на ковзанах по замерзлому ставку, влаштовують риболовлю з ополонки.

Біоферма «Ступава»

Біоферма «Ступава» виникла для виробництва власної сировини для вже існуючих ресторанів. Власники ферми хотіли запропонувати відвідувачам справжню домашню кухню. Органічна ферма була створена в колишньому ботанічному саду університету Коменського і будувалася так, щоб не порушити існуючого природного балансу. Цікавою особливістю є традиційна колиба з Зуберця,

popity.ro

яка була розібрана і знову змонтована поблизу біоферми. Колиба пропонує традиційні словацькі страви, а також свіжий домашній хліб. Протягом року тут проводять різні конкурси і заботи, такі як ляльковий театр, в'язання великодніми батозами та інше. Також влаштовують лісогосподарські дні. Тут багато свійських тварин та сільськогосподарських об'єктів, працює молокопереробний цех, пекарня. Також є дитячий майданчик і ресторан з літньою терасою. У районі росте багато гарних дерев і чагарників, є луки, сади, виноградники. Власники планують створити навчальний ботанічний сад. На ферму все частіше навідуються школярі, тобто просвітницький інтерес до цієї справи зростає. Цей напрям потрібно активніше розвивати, тому що поглиблюється інтерес до способу вирощування і виробництва органічної продукції, а також посилюється її вплив на наше здоров'я.

ЗАГАЛЬНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО СПРИЯННЯ РОЗВИТКУ ЕКОСЕЛА

На основі проекту під назвою «Екосела для сталого розвитку сільських районів», який був частиною програми ЄС «Стратегія регіону Балтійського моря 2007-2013», були сформульовані рекомендації в шести ключових сферах, яких необхідно дотримуватися з метою побудови екосел і повної реалізації їх потенціалу. Для кожної ключової області були видані рекомендації на рівні ЄС, а також на національному рівні.

І. Енергетична сфера

Екосело було протягом років «живою лабораторією» для багатьох сфер життя, у тому числі екології. Розроблялися і впроваджувалися децентралізовані методи і моделі екологічного життя, енергозбереження і виробництва поновлюваних джерел енергії. Для стимуляції цих позитивних ефектів потрібна фінансова підтримка і професійні консультації експертів. В енергетичній сфері потрібно:

1. Підтримувати децентралізовані електростанції, що використовують поновлювальні джерела енергії з високою ефективністю. Серед них:
  - а) можливість продажу електроенергії до енергосистеми на побутовому рівні;
  - б) чітко сформульовані, довгострокові контракти/регулювання щодо продукції відновлюваної енергії з гарантованою ціною;
  - с) надання субсидій малим і середнім електростанціям;
  - д) рішення для громадян, не підключених до основної мережі:
    - диверсифікація джерел для досягнення енергетичної безпеки;
    - підтримка переходу до виробництва поновлюваних джерел енергії;
    - зниження забруднення (екологічні аспекти);
    - підтримка децентралізованих електростанцій з метою отримання дозволу на будівництво.
2. Стимулювання і підтримка подальшого вдосконалення відновлюваних матеріалів з метою підвищення ефективності використання енергії в існуючих будинках та будівлях:
  - а) можливість економії енергії;
  - б) використання існуючих будинків і споруд (збереження природних ресурсів).

II. Землекористування, земельно-планова регуляція (включаючи стічні води)

Екосела в основному розміщені в сільській місцевості, тому що для мешканців важливо бути на природі і мати достатньо землі для вирощування біопродуктів. Для сприяння круговороту поживних речовин у ґрунті використовують сухий туалет і власну систему каналізації. У багатьох європейських країнах дуже важко отримати дозвіл на будівництво в сільськогосподарському регіоні. Ще

www.pexels.com

важче побудувати будинки близько один до одного. Створення інфраструктури у віддалених районах коштує дуже дорого, і це не сприяє виникненню нових екоселень. Іноді існуючі заборони в громадах (комунах) є єдиною перешкодою у цьому процесі. Часто такі будинки змушені підключатися до загальної системи каналізації, що суперечить задекларованим цілям і практикам екосілі. Екосела «тягнуть на собі» природне будівництво. Проте це включає в себе не лише використання природних будівельних матеріалів (дерева, глини, соломи тощо), але й застосування природних технологій і методів, щоб можна було обійтися без сучасних технологічних рішень, таких як опалення, охолодження та вентиляція. Законодавство в будівельному секторі часто не відображає особливих аспектів використання природних матеріалів та переваг натурального будівництва. Тому в багатьох країнах дуже важко, навіть неможливо отримати дозвіл на будівництво природного будинку. У галузі землекористування необхідно:

1. Сприяти будівництву екологічно ефективних громад у сільській місцевості:
  - а) дати певний статус екоселам, щоб зробити їх більш зручними для отримання

- дозволів на будівництво та планування;
  - б) дозволити децентралізовану систему інфраструктури, наприклад, невеликі системи очищення стічних вод, а також надавати надійну і легкодоступну інформацію про їх будівництво;
  - в) поширювати інформацію і тим самим просувати ідею співтовариств і життя в громадах.
2. Дозвіл на будівництво будинків з використанням натуральних матеріалів і застосування менш технічно складних рішень:
- а) розгляд регуляції щодо будівельних матеріалів і поширення інформації про зведення будинків з природних матеріалів;
  - б) розгляд регуляції щодо вентиляції енергоефективних будинків, які використовують поновлювані джерела енергії;
  - с) нормативно-правові акти щодо будівництва, які ускладнюють природне будівництво і природний круговорот поживних речовин в ґрунті, перешкоджають політичним зусиллям у напрямку сталого розвитку.
3. Дозвіл змінювати невикористовувані земельні ресурси (міські) для виробництва продуктів харчування і відпочинку:
- а) вирощування власних фруктів і овочів має бути дозволено жителям у містах за рахунок міського планування.

III. Державне фінансування і підтримка

Екосела в сільських районах мають позитивний вплив на соціально-економічний розвиток цих периферійних областей, що було доведено за допомогою емпіричних даних. З метою стимулювання цих позитивних аспектів повинно бути доступне фінансування, яке б дозволило:

1. Децентралізацію та сталий регіональний розвиток за рахунок перерозподілу засобів, спрямованих на сприяння екопоселень як двигуна соціально-економічного розвитку:
  - а) спрощення фінансування процесу (наприклад, надання інформації, заповнення форм, мулярів і т.п.).
2. Підтримку соціально-економічного підприємництва шляхом розвитку освіти та професійної підготовки (фінансування, удосконалення законодавства тощо).
3. Спрямування коштів на дослідження і розробку екопроектів, особливо тих, які чітко визначають соціальні наслідки.
4. Підтримку альтернативних, місцевих/регіональних харчових ланцюгів. Одним із способів може бути пряме завезення продуктів від виробника до місцевих/регіональних ринків.
5. Вкладання більших коштів у програми, які підтримують співпрацю між сільськими районами та екоселами, що знаходяться в ЄС та інших країнах.

IV. Альтернативний бізнес та нові моделі організації

Екосела створили безліч прикладів альтернативного бізнесу, які можна назвати соціальним бізнесом. Цей досвід може бути використаний і в інших громадах для вирішення

економічних і соціальних проблем. Альтернативні види бізнесу можуть виступати як інструмент для скорочення безробіття і соціального поділу і гарантування сталого використання місцевих ресурсів. Ці напрями є прикладами того, як організації можуть розвивати свою діяльність в умовах, коли кількість ресурсів зменшується, а їх використання може бути альтернативним і водночас ефективним. Нові організаційні моделі пропонують інноваційні форми бізнесу, які дозволяють декільком сторонам брати участь в ухваленні ключових рішень. Сприяння таким видам бізнесу означає підтримку сільських громад з метою збільшення зайнятості та зниження соціальної ізоляції. Сільські жителі самі по собі здатні самостійно розробляти необхідні їм послуги, ефективно використовуючи ресурси. У сфері економічної незалежності сільських громад необхідно:

pixabay.com

1. Підтримувати нові форми бізнесу і моделі організації, які зосереджені на екобізнесі або виконуються членами громади (комуни):
  - а) екоінкубатори, екобанки, екобізнес громади, громадські центри, які практикують екологічні кроки, консультативні центри для розробки бізнес-планів;
  - б) інструменти для запобігання соціального відчуження, проблеми безробіття і соціальних навчочок;
  - с) сприяння екологічно безпечному способу життя шляхом створення екосіл;
  - д) соціальні пільги громадам (комунам);
  - е) приклади того, як моделі функціонують у реальному житті.

V. Освіта, практика, навчання, поширення та обмін інформацією

Навчання в області екології має стати дисципліною, що веде до впровадження сталого підходу у різних сферах. Екосела мають потенціал стати навчальними центрами, які мають змогу впроваджувати свої знання на практиці. Жителі екосіл поширюватимуть свої знання і стануть консультантами в контексті освіти і підготовки кадрів. Приклади недоречного або неналежного

pixabay.com

використання ресурсів теж повинні розглядатися в навчальних програмах. Співпраця з різними університетами і навчальними закладами також дуже важлива. Знання необхідні

не тільки жителям міст, але й сільським мешканцям. Оскільки суспільство не приділяє належної уваги екологічним аспектам, необхідно створити освітні програми. Загальна обізнаність і освіта в галузі екології може в кінцевому підсумку скоротити витрати в інших спільних секторах.

1. Країни повинні сприяти екологічній освіті в рамках підтримки сільського життя. Дуже важливі:
  - а) екологічна підготовка в початкових школах (за підтримки дитячих садочків і батьків дітей);
  - б) підготовка кадрів для сільських і міських громад, зосереджених на економії ресурсів;
  - с) організація семінарів у сфері екології для індустріальних парків;
  - д) підготовка викладачів у напрямі сталого екологічного розвитку в університетах.

VI. Великий акцент на науку, дослідження екології життя та альтернативного виробництва харчових продуктів

Екосело має потенціал діяти як «жива лабораторія» з точки зору екологічного життя і альтернативних способів виробництва продуктів харчування. Є можливість займатися різними видами наукових досліджень, дослідно-конструкторських робіт і ініціатив — наприклад, спільно з університетами та іншими науково-дослідними інститутами. Для повного використання цих позитивних прикладів і полегшення доступу суспільства поза екоселами потрібно:

www.pexels.com

1. Заохочувати університети і дослідницькі центри спрямовувати дослідження в бік екологічно чистих ініціатив, які сьогодні використовують екосела.
2. Сприяти діалогу та співпраці між науковими колами та екоселами. Тісна й активна співпраця з науковим співтовариством може бути позитивною для обох сторін і для суспільства в цілому.
3. Досліджувати і розробляти екологічні ініціативи широкого спектру (пермакультурні проекти, міські сади тощо).
4. Стимулювати й підтримувати подальший розвиток місцевого і децентралізованого виробництва продуктів харчування в екоселах (децентралізоване виробництво органічних продуктів харчування у міських садах):
  - а) створення та розробка заходів, які дозволять організаціям (школам, дитячим садкам) використовувати місцеві продукти. Основою є підтримка тенденцій і ініціатив, спрямованих на охорону біорізноманіття.

Проект фінансується за рахунок гранту
від Королівства Норвегії через
Норвежський фінансовий механізм
та державного бюджету Словацької Республіки

«Словаччина – Україна:
співробітництво через кордони»

«Гранти ЄЕП та гранти Норвегії
можуть бути простими»

«Гранти ЄЕП та гранти Норвегії – Створення і спільне
використання результатів разом»

Проект ЕКО-СЕЛО підтримується грантами з Норвегії в рамках Програми прикордонного співробітництва. Одержувачем є компанія Гриньовська енергетична Лтмг. Загальна сума гранту для реалізації проекту складає 352 714 євро.

